

UZASADNIENIE

Powodowie Z. Ł. i S. Ł. w pozwie skierowanym przeciwko (...) Bankowi (...) S.A. z siedzibą w W. domagali się:

1. ustalenia nieistnienia stosunku prawnego oraz powiązanych z nim praw akcesoryjnych wynikających z umowy kredytu mieszkaniowego Własny K. hipoteczny nr (...) - (...) (...) (...) z dnia 30 stycznia 2006 r. z uwagi na odnowienie stosunku prawnego w wyniku zawarcia aneksu nr (...) z dnia 20 maja 2008 r.;

2. ustalenia nieistnienia stosunku prawnego oraz powiązanych z nim praw akcesoryjnych wynikających z umowy kredytu, która została zawarta na podstawie aneksu nr (...) z dnia 20 maja 2008 r. do umowy kredytu mieszkaniowego Własny K. hipoteczny nr (...) - (...) (...) (...) zawartej pomiędzy Z. Ł., S. Ł. oraz D. Ł. a pozwanym bankiem;

3. zasądzenia od pozwanego na ich rzecz kwot 236.029,69 zł i 26.117,42 CHF wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 4 lutego 2022 r. do dnia zapłaty tytułem zwrotu części świadczenia nienależnego wynikającego z ustalenia nieistnienia stosunku prawnego oraz powiązanych z nim praw akcesoryjnych wynikających z umowy kredytu, która została zawarta na podstawie aneksu nr (...) z dnia 20 maja 2008 r. do umowy kredytu mieszkaniowego Własny K. hipoteczny nr (...) - (...) (...) (...) (w tym w związku z nieważnością tej umowy) jako sumę części wcześniejszej spłaty kredytu z dnia 2 maja 2014 r. (w wysokości 10.634,65 zł) oraz wpłat dokonywanych przez powodów z tytułu spłaty rat kapitałowo-odsetkowych i wcześniejszych spłat od dnia 2 czerwca 2014 r. do dnia 3 stycznia 2022 r.;

4. ewentualnie zasądzenia od pozwanego na ich rzecz kwoty 353.889,77 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 4 lutego 2022 r. do dnia zapłaty tytułem świadczenia nienależnego wynikającego z ustalenia nieistnienia stosunku prawnego oraz powiązanych z nim praw akcesoryjnych wynikających z umowy kredytu, która została zawarta na podstawie aneksu nr (...) z dnia 20 maja 2008 r. do umowy kredytu mieszkaniowego Własny K. hipoteczny nr (...) - (...) (...) (...) (w tym w związku z nieważnością tej umowy) jako sumę wskazanych kwot 236.029,69 zł i 26.117,42 CHF, przy czym kwota wyrażona we frankach szwajcarskich została przeliczona na złote polskie według kursu średniego NBP dla waluty CHF z dnia wniesienia pozwu.

Powodowie ewentualnie z ostrożności procesowej w przypadku uznania, że umowa zawarta na podstawie aneksu nr (...) z dnia 20 maja 2008 r. do umowy kredytu mieszkaniowego Własny K. hipoteczny nr (...) - (...) (...) (...) jest ważna i może dalej obowiązywać w kształcie pozbawionym zapisów abuzywnych, wystąpili o:

5. ustalenie wygaśnięcia zobowiązania oraz praw akcesoryjnych wynikających z umowy kredytu, która została zawarta na podstawie aneksu nr (...) z dnia 20 maja 2008 r. do umowy kredytu mieszkaniowego Własny K. hipoteczny nr (...) - (...) (...) (...) na skutek wykonania w całości wskazanej umowy;

6. zasądzenie od pozwanego na ich rzecz kwot 252.997,53 zł oraz 5.387,31 CHF wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 4 lutego 2022 r. do dnia zapłaty tytułem świadczenia nienależnego stanowiącego nadpłatę z tytułu wykonania w całości zobowiązania wynikającego z umowy kredytu, która została zawarta na podstawie aneksu nr (...) z dnia 20 maja 2008 r. do umowy kredytu mieszkaniowego Własny K. hipoteczny nr (...) - (...) (...) (...) jako roszczenie dochodzone za okres od dnia 20 maja 2008 r. do dnia 3 stycznia 2022 r.;

7. ewentualnie zasądzenie od pozwanego na ich rzecz kwoty 277.308,84 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 4 lutego 2022 r. do dnia zapłaty tytułem świadczenia nienależnego stanowiącego nadpłatę z tytułu wykonania w całości zobowiązania wynikającego z umowy kredytu, która została zawarta na podstawie aneksu nr (...) z dnia 20 maja 2008 r. do umowy kredytu mieszkaniowego Własny K. hipoteczny nr (...) - (...) (...) (...) jako sumę kwot 252.997,53 i 5.387,31 CHF, przy czym kwota wyrażona we frankach szwajcarskich została przeliczona na złote polskie według kursu średniego NBP dla waluty CHF z dnia wniesienia pozwu.

Powodowie ewentualnie z najdalej idącej ostrożności procesowej w przypadku stwierdzenia, że aneks nr (...) z dnia 20 maja 2008 r. jest nieważny, a strony łączy pierwotna umowa o kredyt złotowy, tj. umowa kredytu mieszkaniowego Własny K. hipoteczny nr (...) - (...) (...) (...) zawarta w dniu 30 stycznia 2006 r., wnieśli o:

8. ustalenie wygaśnięcia zobowiązania oraz praw akcesoryjnych wynikających z umowy kredytu mieszkaniowego Własny K. hipoteczny nr (...) - (...) (...) (...) zawartej w dniu 30 stycznia 2006 r. na skutek wykonania zobowiązania wynikającego z ww. umowy;

9. zasądzenie od pozwanego na ich rzecz kwot 203.852,44 zł i 5.128,63 CHF wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 4 lutego 2022 r. do dnia zapłaty tytułem zwrotu części świadczenia nienależnego stanowiącego kwotę nadpłaty rat kredytu udzielonego na podstawie umowy kredytu mieszkaniowego Własny K. hipoteczny nr (...) - (...) (...) (...) zawartej w dniu 30 stycznia 2006 r. jako roszczenie dochodzone za okres od 20 maja 2008 r. do 3 stycznia 2022 r.;

10. ewentualnie zasądzenie od pozwanego na ich rzecz kwoty 226.996,41 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 4 lutego 2022 r. do dnia zapłaty tytułem zwrotu części świadczenia nienależnego stanowiącego kwotę nadpłaty rat kredytu udzielonego na podstawie umowy kredytu mieszkaniowego Własny K. hipoteczny nr (...) - (...) (...) (...) zawartej w dniu 30 stycznia 2006 r. jako roszczenie dochodzone za okres od 20 maja 2008 r. do 3 stycznia 2022 r., stanowiące sumę kwot 203.852,44 zł i 5.128,63 CHF, przy czym kwota wyrażona we frankach szwajcarskich została przeliczona na złote polskie według kursu średniego NBP dla waluty CHF z dnia wniesienia pozwu.

Powodowie nadto wystąpili o zasądzenie od pozwanego na ich rzecz zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego w podwójnej wysokości oraz opłat skarbowych od pełnomocnictw.

Upraszczając powodowie formułowali w zasadzie następujące roszczenia:

- roszczenie główne o zapłatę, wywodzone z zarzutu całkowitej nieważności umowy kredytu, która została zawarta na podstawie aneksu nr (...) z dnia 20 maja 2008 r. do umowy kredytu mieszkaniowego Własny K. hipoteczny nr (...) - (...) (...) (...) /2006 dnia 30 stycznia 2006 r., wskazanej przez powodów jako konsekwencja abuzywności kwestionowanych postanowień ww. umowy w zakresie mechanizmu waloryzacji oraz kilku innych podstaw;
- roszczenie ewentualne o zapłatę, wskutek uznania postanowień regulujących umowę zawartą na podstawie aneksu nr (...) z dnia 20 maja 2008 r. za abuzywne w rozumieniu art. 385¹ k.c. i tym samym bezskuteczne względem powodów. W ramach roszczenia ewentualnego powodowie domagali się zapłaty kwoty „nadpłaconych” rat za określony okres, stanowiącej różnicę pomiędzy wysokością faktycznie spłaconych rat a rat, które powodowie winni byli zapłacić, gdyby ww. umowę z mocą wsteczną przekształcić w umowę kredytu złotowego, ale z pozostawieniem oprocentowania właściwego dla waluty CHF (LIBOR);
- z najdalej idącej ostrożności procesowej roszczenie ewentualne o zapłatę w przypadku przyjęcia, że strony łączy pierwotna umowa o kredyt złotowy z dnia 30 stycznia 2006 r. i zapłata na ich rzecz kwoty „nadpłaconych” rat za określony okres, stanowiącej różnicę pomiędzy wysokością faktycznie spłaconych rat a rat, które powodowie powinni byli uiścić, gdyby ww. umowę potraktować jako umowę kredytu „czysto” złotowego;
- roszczenie o zasądzenie kosztów procesu.

W uzasadnieniu żądania głównego powodowie podali, że w dniu 30 stycznia 2006 r. zawarli z pozwanym bankiem umowę kredytu mieszkaniowego Własny K. hipoteczny nr (...) - (...) (...) (...) na kwotę 250.000,00 zł. Do powyższej umowy powodowie przystąpili jako konsumenci, mając na celu pozyskanie środków na sfinansowanie kosztów budowy domu mieszkalnego jednorodzinne w wsi W., z przeznaczeniem na zaspokojenie własnych potrzeb mieszkaniowych. Na podstawie aneksu nr (...) z dnia 9 maja 2008 r. do umowy kredytu bank postawił do dyspozycji kredytobiorców dodatkowy kredyt w wysokości 150.000,00 zł, tj. łącznie 400.000,00 zł. Następnie, w dniu 20 maja 2008 r. strony podpisały kolejny aneks nr (...), przedmiotem którego była zmiana waluty wierzytelności kredytowej

wynikającej z wyżej wymienionej umowy na CHF. W dniu podpisania tego aneksu zadłużenie z tytułu kredytu wynosiło 395.485,44 zł, co stanowiło równowartość kwoty 194.791,63 CHF. Przedmiotowy kredyt został udzielony i wykorzystany w złotych polskich (tj. wypłacony na podstawie umowy złotowej), jednak - z uwagi na treść umowy w walucie wymiennej zawartej na podstawie ww. aneksu - tak jego saldo jak i wysokość poszczególnych rat określono w walucie CHF. Zdaniem powodów, zawarte w umowie w walucie wymiennej klauzule określające mechanizm waloryzacyjny (tj. § 2 ust. 1 (...) w zw. z § 4 ust. 2 (...), § 14 ust. 4 (...), § 16 ust. 1 (...), § 22 ust. 2 pkt 1 (...)), według którego określono powyższe wartości - stanowią klauzule abuzywne, których wyeliminowanie prowadzi do tego, że umowa ta nie odpowiada minimum normatywnemu z art. 69 ust. 1 prawa bankowego (tj. kwota kredytu podlegająca zwrotowi nie jest ściśle określona oraz nie są wskazane obiektywne zasady jej określenia), a także jest sprzeczna z art. 353⁽¹⁾ k.c., gdyż przyznaje jednej stronie umowy (bankowi) prawo do ułożenia stosunku prawnego według własnego uznania. Ponadto, wskazane powyżej postanowienia umowne dotyczące przeliczania kwoty kredytu w złotych polskich na walutę CHF zgodnie z kursem kupna tej waluty w dniu zawarcia aneksu do umowy pierwotnej, a następnie przeliczania rat kredytu zgodnie z kursem sprzedaży waluty - ukształtowały prawa i obowiązki powodów, będących konsumentami, w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając ich interesy i naruszając granicę swobody umów poprzez wprowadzenie nadrzędności jednej ze stron (banku) i podporządkowania drugiej strony (kredytobiorców). Pozwany nie wywiązał się należycie z obowiązku udzielenia powodom rzetelnej informacji w zakresie kosztów kredytu - nie poinformował m.in. że zmiana kursu waluty będzie miała wpływ na zmianę salda zadłużenia oraz nie informował o ryzyku walutowym, przedstawiając przedmiotowy kredyt jako tańszy niż kredyt złotówkowy ze względu na niższe koszty obsługi. W ten sposób zawarcie umowy w walucie wymiennej było sprzeczne z zasadami współżycia społecznego, tj. zasadą uczciwości, lojalności oraz zasadą równości stron. W konsekwencji umowa ta - w ocenie powodów - jest nieważna na mocy art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 69 ust. 1 prawa bankowego oraz art. 58 § 2 k.c. w zw. z art. 353⁽¹⁾ k.c. Wobec powyższego wszelkie przesunięcia majątkowe dokonywane po zawarciu umowy w walucie wymiennej powinny podlegać rozliczeniu w oparciu o przepisy o świadczeniu nienależnym, z zastosowaniem przepisów bezpodstawnego wzbogacenia.

Powodowie zarazem wskazali, że interes prawny w ich żądaniu polega na ustaleniu pewnego stanu prawnego co do tego, czy nadal spłacać kredyt, gdy przedmiotowa umowa w walucie wymiennej posiada istotne klauzule niedozwolone w szczególności, iż kredyt ten zabezpieczony jest hipotecznie kredytowaną nieruchomością.

Argumentując powództwo ewentualne powodowie również powoływali się na abuzywność powyżej wskazanych zapisów umowy w walucie wymiennej łączącej ich z pozwanym bankiem. Podnosili przy tym, że w wypadku nie podzielenia ich stanowiska co do nieważności przedmiotowej umowy po wyeliminowaniu z niej zapisów abuzywnych, dokonać należałoby tzw. „odfrankowania” kredytu, tj. określić zobowiązania powodów względem pozwanego banku z uwzględnieniem wyłącznie oprocentowania według stawek LIBOR. Zdaniem powodów, poczytywanych przez nich jako abuzywne zapisów umowy nie można bowiem zastąpić żadnymi innymi regulacjami. To zaś oznacza, że po ich stronie istnieje nadpłata w spłacie kredytu - w wysokości objętej powództwem ewentualnym. Z najdalej idącej ostrożności procesowej powodowie wystąpili nadto z kolejnym powództwem ewentualnym (w przypadku nieuwzględnienia powództwa głównego i powództwa ww. ewentualnego) - w przypadku bowiem przyjęcia, iż strony łączyła jedynie umowa pierwotna o kredyt złotowy z 2006 r. - przysługuje im nadpłata w spłacie kredytu wynikająca z rat, które uiścili na rzecz banku a rat, które powinni byłiby zapłacić, gdyby wiązała ich jedynie umowa kredytu w PLN (tj. bez waloryzacji do CHF).

Powodowie jednocześnie zaznaczyli, iż w wyniku podpisania aneksu nr (...) z dnia 20 maja 2008 r. nie doszło do przewalutowania kredytu złotowego na kredyt walutowy, a do przekształcenia kredytu złotowego na kredyt złotowy denominowany do CHF. Wskutek zawarcia aneksu doszło zatem do odnowienia zobowiązania powodów na podstawie art. 506 k.c., tj. zobowiązanie powodów względem banku wynikające z umowy z dnia 30 stycznia 2006 r. wygasło, a w jego miejsce powstało nowe zobowiązanie o treści wskazanej w ww. aneksie. Ponadto, nie bez znaczenia na gruncie sprawy niniejszej jest też okoliczność, iż powodowie zawarli umowę kredytu wraz z D. Ł. (jako kredytobiorcy). W przedmiotowym postępowaniu natomiast po stronie powodowej występują jedynie Z. Ł. i S. Ł. jako że D. Ł. została zwolniona z długu na mocy aneksu z dnia 28 stycznia 2022 r. oraz umowy o zwolnienie z długu. Dodatkowo zaś

umową cesji wierzytelności cedent D. Ł. przeniósł na powodów wierzytelność z tytułu roszczeń dotyczących zwrotu przypadającej mu części nienależnie pobranego świadczenia w związku z nieważnością umowy kredytu, zawartej na podstawie aneksu oraz zwrotu przypadającej mu części nienależnie nadpłaconych kwot spłaty kredytu.

Pozwany (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W. wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od strony powodowej solidarnie na jego rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych wraz z opłatą skarbową od pełnomocnictwa oraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w spełnieniu świadczenia, za czas od uprawomocnienia się orzeczenia, którym je zasądzone do dnia zapłaty.

Argumentując swoje stanowisko w sprawie pozwany przyznał, że zawarł z powodami umowę kredytu wskazaną w pozwie, jednak zakwestionował roszczenia dochodzone pozwem w sprawie niniejszej zarówno co do zasady, jak też z ostrożności procesowej co do wysokości. W dalszej kolejności z ostrożności procesowej pozwany zakwestionował też roszczenie jako bezzasadne z uwagi na wcześniejsze częściowe wykonanie przez powodów kwestionowanej umowy kredytu. W jego ocenie, w stosunku do tej umowy, brak jest podstaw do stwierdzenia nieważności. Stanowiła ona bowiem ostatecznie kredyt walutowy (denominowany do kursu CHF), który był dopuszczalny w świetle prawa. Zdaniem pozwanego przy tym, zapisy przedmiotowej umowy, kwalifikowane przez powodów jako abuzywne, charakteru takiego wcale nie miały. Powodowie byli bowiem świadomi ryzyka kursowego istniejącego zarówno na etapie wypłaty, jak i spłaty kredytu oraz jego wpływu na zaciągnięte zobowiązanie, tj. zostali o tym pouczeni w samej umowie kredytu. Co więcej, pozwany bank podkreślił, iż korzystanie z tabeli kursów przy spłacie kredytu miało charakter fakultatywny i zależało wyłącznie od woli stron. Powodowie na mocy zawartej umowy mieli bowiem możliwość spłaty rat kapitałowo-odsetkowych poprzez potrącenie przez bank swoich wierzytelności z rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego, rachunku walutowego oraz rachunku technicznego. W przypadku, gdy kredytobiorcy zdecydowali się na wybór rachunku walutowego lub technicznego i spłatę bezpośrednio w walucie CHF, do przeliczania wysokości rat kredytu wyrażonych w CHF nie znajdował zastosowania kurs sprzedaży dewiz z tabeli kursów banku. Jednocześnie pozwany bank akcentował, że każdy jego klient był uprawniony do negocjowania kursu waluty CHF - w tym zakresie wystarczające było zawarcie z bankiem umowy ramowej w zakresie współpracy na rynku finansowym.

Następnie zaś, pozwany bank akcentował, że nawet gdyby zapisy przedmiotowej umowy, kwalifikowane przez powodów jako abuzywne, charakter taki istotnie miały, to ich wyeliminowanie nie skutkowałoby nieważnością umowy, albowiem możliwe byłoby dalsze wykonywanie przedmiotowej umowy bezpośrednio w walucie CHF bądź też zastąpienie kursu wynikającego z tabeli kursów banku - kursem średnim NBP na podstawie art. 358 § 2 k.c. W ocenie pozwanego, umowa zawarta przez strony nie była też sprzeczna z zasadami współżycia społecznego, a obecnie zaś powodowie nadużywają zarzutu abuzywności po to, aby uchylić się od skutków prawnych zawartej przez nich w przeszłości umowy o kredyt hipoteczny, gdyż umowa ta okazała się z przyczyn niezależnych od banku mniej korzystna niż pierwotnie powodowie zakładali. W ocenie pozwanego, powodowie nie mają też interesu prawnego w zakresie powództwa o ustalenie, a uwzględnienie powództwa naruszałoby zasady współżycia społecznego, gdyż kredyty złote zawarte w tym samym czasie co obecnie kwestionowane kredyty w CHF - nadal generują wyższe koszty niż kredyty waloryzowane walutą obcą. W związku z tym, unieważnienie umów kredytowych w CHF niewątpliwie naruszy równość i prawa tych osób, które celem wyeliminowania ryzyka związanego ze zmianą kursu waluty kredytu zaciągnęły kredyty złote w analogicznym okresie czasu. Bezsprzecznie należałoby też przyjąć, iż kredytobiorcy mieli świadomość braku podstaw swoich świadczeń, których zwrotu aktualnie się domagają, a mimo to je na bieżąco spełniali. Przepis art. 411 pkt 1) k.c. sankcjonuje natomiast świadome i dobrowolne działanie podmiotu spełniającego nienależne świadczenie, który godzi się w ten sposób z ubożeniem, co uzasadnia pozbawienie go ochrony prawnej przez dochodzenie zwrotu świadczenia w oparciu o roszczenie restytucyjne.

W ocenie pozwanego, podniesiony przez powodów zarzut odnowienia zobowiązania również nie ma uzasadnienia i powodowie nie wykazali jego istnienia, zaś zobowiązania z umowy pierwotnej nie zostały umorzone i podlegają w dalszym ciągu rozliczeniu.

Na mocy zeznań złożonych na piśmie, powodowie wskazali, że są świadomi konsekwencji stwierdzenia nieważności umowy kredytowej i w dalszym ciągu podtrzymali swoje stanowisko z pozwu.

Sąd ustalił, co następuje:

Z. Ł. i S. Ł. - małżonkowie pozostający w ustroju ustawowej wspólności majątkowej - poszukiwali kredytu na sfinansowanie kosztów budowy domu jednorodzinnego celem zaspokojenia swoich potrzeb mieszkaniowych. Kredytobiorcy zwrócili się do (...) Banku (...) S.A. z siedzibą w W., albowiem posiadali w tym banku konto bankowe i mieli do niego zaufanie.

S. Ł. (lekarz), Z. Ł. i D. Ł. (nauczyciele) - jako konsumenci w rozumieniu art. 22⁽¹⁾ k.c. - w dniu 30 stycznia 2006 r. zawarli z (...) Bankiem (...) S.A. z siedzibą w W. umowę kredytu mieszkaniowego Własny K. hipoteczny nr (...) - (...) (...) (...) w kwocie 250.000,00 zł, na sfinansowanie kosztów budowy domu mieszkalnego jednorodzinnego, realizowanej we wsi W., (...), działka gruntu nr (...), dla której prowadzona jest KW nr (...) przez Sąd Rejonowy w Olecku Wydział Ksiąg Wieczystych, tj. z przeznaczeniem na zaspokojenie własnych potrzeb mieszkaniowych (§ 2 ust. 1-2 umowy).

Bank miał pobierać odsetki od kredytu według zmiennej stopy procentowej, w stosunku rocznym, której wysokość miała być ustalana w dniu rozpoczynającym pierwszy i kolejne trzymiesięczne okresy obowiązywania stawki referencyjnej, jako suma stawki referencyjnej i stałej marży. Pierwszy okres obowiązywania stawki referencyjnej rozpoczynał się w dniu wypłaty kredytu albo pierwszej transzy. Trzymiesięczne okresy obowiązywania stawki referencyjnej kończyły się w dniu poprzedzającym dzień, który datą odpowiada dniowi, w którym rozpoczął się poprzedni trzymiesięczny okres obowiązywania stawki referencyjnej, z uwzględnieniem zasad liczenia terminów oznaczonych w miesiącach, przewidzianych w przepisach kodeksu cywilnego. W dniu zawarcia umowy stawka referencyjna wynosiła 4,3900 %, marża 1,30 punktów procentowych, a oprocentowanie kredytu 5,6900 % w stosunku rocznym. Zmiana zaś wysokości stawki referencyjnej WIBOR miała powodować zmianę wysokości oprocentowania kredytu o taką samą liczbę punktów procentowych (§ 6 ust. 1-3 umowy).

Zabezpieczeniem spłaty kredytu była m.in. hipoteka zwykła w wysokości 250.000,00 zł i hipoteka kaucyjna do wysokości 65.000,00 zł na kredytowanej nieruchomości (§ 11 ust. 1 pkt 1) i 2) umowy).

Kredytobiorcy korzystali z karencji w spłacie kredytu w okresie do dnia 15 grudnia 2007 r. (spłata wyłącznie należnych odsetek). Po okresie karencji kredytobiorcy zobowiązali się spłacać zadłużenie z tytułu kredytu i odsetek w wysokości podanej w zawiadomieniu do dnia 1 stycznia 2031 r. w ratach malejących. Spłata zadłużenia miała następować w drodze potrącenia przez bank swoich wierzytelności z tytułu udzielonego kredytu z rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego kredytobiorców w 1 dniu każdego miesiąca kalendarzowego (§ 12 ust. 1-2, 4 i § 13 ust. 1, 3 umowy). Kredytobiorcy na mocy umowy mogli dokonać zmiany waluty kredytu (§ 29 ust. 1 pkt 1) umowy) - umowa kredytu z dnia 30 stycznia 2006 r. wraz z załącznikami k. 53-57, 175-177v, 195, 197-197v, zeznania na piśmie powódki Z. Ł. k. 347-351, zeznania na piśmie powoda S. Ł. k. 353-357.

Kredyt hipoteczny z ww. umowy kredytu został wypłacony na rzecz kredytobiorców w następujących transzach: w dniu 11 lipca 2006 r. w wysokości 50.000,00 zł, w dniu 10 sierpnia 2006 r. w wysokości 50.000,00 zł, w dniu 17 maja 2007 r. w wysokości 100.000,00 zł, w dniu 13 sierpnia 2007 r. w wysokości 50.000,00 zł, tj. łącznie 250.000,00 zł - zaświadczenie k. 58.

W dniu 9 maja 2008 r. pozwany bank i kredytobiorcy S. Ł., Z. Ł. i D. Ł. na mocy aneksu nr (...) do ww. umowy kredytu podwyższyli kwotę wierzytelności kredytowej w wysokości 150.000,00 zł, która została im wypłacona w dniu 12 maja 2008 r. W związku z tym łączna kwota kredytu udzielonego w oparciu o pierwotną umowę i niniejszy aneks wyniosła 400.000,00 zł - zaświadczenie k. 58, aneks nr (...) z dnia 9 maja 2008 r. wraz z załącznikami k. 70-75, wniosek kredytowy wraz z załącznikami k. 169-172, 198-199, 200-205, dyspozycja wypłaty kredytu k. 196-196v, 275-275v.

S. Ł., Z. Ł. i D. Ł. w okresie od dnia 30 stycznia 2006 r. do dnia 19 maja 2008 r. w wykonaniu wskazanej umowy kredytu z 2006 r. dokonali na rzecz banku spłat kredytu w wysokości 4.514,56 zł tytułem kapitału oraz 19.125,43 zł tytułem odsetek, tj. łącznie 23.639,99 zł - zaświadczenie k. 58-59.

W dniu 20 maja 2008 r. zgodnie z aneksem nr (...) nastąpiła zmiana waluty kredytu z PLN na CHF, zaś zadłużenie w wysokości 395.485,44 zł stanowiło równowartość 194.791,63 CHF (zastosowany kurs 2, (...) z dnia 20 maja 2008 r. z godz. 8:00).

Na mocy załącznika nr 1 do aneksu (...) S. Ł., Z. Ł. i D. Ł. zawarli z pozwanym bankiem umowę kredytu Własny K. hipoteczny nr (...) - (...) (...) (...) z dnia 30 stycznia 2006 r. (wraz z późniejszymi zmianami) udzielonego w walucie wymiennej według standardowego wzorca umownego stosowanego przez bank, która składała się z części szczegółowej (...) oraz części ogólnej (...). W umowie tej strony ustaliły, że pozwany bank udziela kredytobiorcom kredytu w kwocie 194.791,63 CHF, na potrzeby własne celem: budowy domu mieszkalnego jednorodzinne, położonego we wsi W., gm. W., (...), działka gruntu nr (...), dla której prowadzona jest KW nr (...) przez Sąd Rejonowy w Olecku Wydział Ksiąg Wieczystych. Kredyt został udzielony na okres 300 miesięcy, tj. do dnia 1 stycznia 2031 r., z oprocentowaniem kredytu na dzień sporządzenia umowy w wysokości 5,4350 punktów procentowych w stosunku rocznym, z zabezpieczeniem spłaty kredytu na rzecz banku na kredytowanej nieruchomości w postaci m.in. hipoteki zwykłej w wysokości 197.015,22 CHF i hipoteki kaucyjnej do kwoty 57.134,41 CHF (§ 1 ust. 2, § 2 ust. 1-4, 8, § 4 ust. 1 pkt 1) i 5) (...)). Kredytobiorcy zobowiązali się jednocześnie do spłaty całości wynikającego z umowy zadłużenia w terminie do dnia 1 stycznia 2031 r. w ratach kapitałowo-odsetkowych malejących w pierwszym dniu każdego miesiąca zgodnie z zawiadomieniami doręczanymi kredytobiorcom. W przypadku dokonywania spłat zadłużenia kredytobiorców z (...) środki z rachunku miały być pobierane w walucie polskiej w wysokości stanowiącej równowartość kwoty kredytu lub raty spłaty kredytu w walucie wymiennej, w której udzielony jest kredyt, przy zastosowaniu kursu sprzedaży dla dewiz, obowiązującego w pozwanym Banku w dniu spłaty raty, według aktualnej tabeli kursów (§ 7 ust. 1, 3 i 5 (...) w zw. z § 18 ust. 2 i § 22 ust. 2 pkt 1) (...)). Kredytobiorcy ponadto oświadczyli, że zostali poinformowani, iż poniosą ryzyko: zmiany kursów waluty, polegające na wzroście wysokości zadłużenia z tytułu kredytu oraz wysokości rat kredytu, wyrażonych w walucie polskiej, przy wzroście kursów waluty kredytu oraz stopy procentowej, polegające na wzroście raty spłaty przy wzroście stawki referencyjnej. Kredytobiorcy mogli dokonać zmiany waluty kredytu w trakcie trwania umowy kredytowej (§ 10 ust. 2 pkt 1)-2) i ust. 4 pkt 1) ppkt 1) (...)).

Z kolei w załączniku nr 2 do aneksu (...) w § 1 ust. 1 pkt 14) i pkt 19) (...) wskazano, iż tabela kursów to tabela banku obowiązująca w chwili dokonywania przez bank określonych w umowie przeliczeń kursowych, dostępna w banku i na jego stronie internetowej, zaś waluta wymienna to waluta, której kursy są zamieszczane w tabeli kursów. Kredyt miał być wypłacony: w walucie wymiennej - na finansowanie zobowiązań kredytobiorców poza granicami RP oraz w przypadku zaciągnięcia kredytu na spłatę kredytu walutowego, w walucie polskiej - na finansowanie zobowiązań w RP. W przypadku wypłaty kredytu albo transzy w walucie polskiej, stosowano kurs kupna dla dewiz obowiązujący w banku w dniu realizacji zlecenia płatniczego, według aktualnej tabeli kursów (§ 4 ust. 1 pkt 1)-2) i ust. 2 (...)).

Bank miał pobierać odsetki od kredytu, w walucie kredytu, według zmiennej stopy procentowej, w stosunku rocznym, której wysokość miała być ustalana w dniu rozpoczynającym pierwszy i kolejne trzymiesięczne okresy obowiązywania stawki referencyjnej, jako suma stawki referencyjnej i marży banku. Pierwszy okres obowiązywania stawki referencyjnej mógł być krótszy i rozpoczynał się w dniu wypłaty kredytu albo pierwszej transzy. Koniec pierwszego okresu obowiązywania stawki referencyjnej przypadał w dniu poprzedzającym ostatni dzień wymagalności kredytu i odsetek przed upływem pierwszego trzymiesięcznego okresu obowiązywania stawki referencyjnej. Kolejne trzymiesięczne okresy obowiązywania stawki referencyjnej kończyły się w dniu poprzedzającym dzień, który datą odpowiada dniowi, w którym rozpoczął się poprzedni trzymiesięczny okres obowiązywania stawki referencyjnej, z uwzględnieniem zasad liczenia terminów oznaczonych w miesiącach, przewidzianych w przepisach kodeksu cywilnego. Zmiany stawki referencyjnej miały następować w dniu wymagalności raty spłaty kredytu i odsetek. Ustalenie stawki referencyjnej LIBOR następowało według zasad określonych w § 7 ust. 1 (...), zaś wzrost stawki

referencyjnej wpływał na podwyższenie oprocentowania kredytu, które miało spowodować wzrost spłaty raty kredytu (§ 6 ust. 1-2, § 7 ust. 1-2 (...)).

Szacunkowy całkowity koszt kredytu miał zostać wyliczony zgodnie z ustawą o kredycie konsumenckim. Do obliczenia szacunkowego całkowitego kosztu kredytu - przy przeliczeniu kwot wyrażonych w walucie kredytu na równowartość kwot wyrażonych w walucie polskiej - bank stosował kurs sprzedaży dla dewiz, zgodnie z aktualną tabelą kursów, obowiązującą w chwili rejestracji umowy w systemie informatycznym banku. Prowizja od udzielonego kredytu, płatna w dniu zawarcia umowy, miała być przeliczona na walutę polską przy zastosowaniu wynikającego z aktualnej tabeli kursów kursu sprzedaży dla: dewiz - w przypadku wpłaty w formie przelewu środków, pieniędzy - w przypadku wpłaty w formie gotówkowej (§ 14 ust. 4 i § 16 ust. 1 pkt 1)-2 (...)).

Bank mógł wypowiedzieć umowę w części dotyczącej warunków spłaty w przypadku w szczególności niedokonania przez kredytobiorców spłaty dwóch kolejnych rat kredytu, a okres wypowiedzenia miał wynosić 30 dni, licząc od dnia następnego po dniu doręczenia kredytobiorcom wypowiedzenia umowy (§ 40 pkt 1) i § 41 ust. 2 (...)).

Postanowienia ww. umowy kredytu, która została zawarta na podstawie aneksu nr (...) z dnia 20 maja 2008 r. do umowy kredytu mieszkaniowego Własny K. hipoteczny nr (...) - (...) (...) (...) z dnia 30 stycznia 2006 r. nie były przedmiotem negocjacji pomiędzy kredytobiorcami a bankiem. Umowa została zawarta na blankietowym wzorcu umownym, stosowanym przez pozwanego powszechnie dla celu zawierania umów o kredyt hipoteczny. Powodowie ww. aneks z dnia 20 maja 2008 r. do umowy kredytu widzieli pierwszy raz w momencie jego podpisywania. Przyczyną przekształcenia kredytu złotówkowego w kredyt waloryzowany walutą obcą CHF była propozycja banku, który wskazywał kredytobiorcom na niższe oprocentowanie takiego kredytu i niższe raty do spłaty. Pracownik banku nie przedstawił przy tym kredytobiorcom informacji dotyczących ryzyka walutowego, ani też ryzyka wynikającego ze zmiany oprocentowania. Treść umowy kredytu w walucie wymiennej została powodom natomiast omówiona ogólnikowo. Kredytobiorcy nie brali pod uwagę kolejnego przekształcenia kredytu skoro otrzymali od banku zapewnienie, iż przekształcenie na CHF jest dla nich korzystne.

Przedstawiona powodom oferta nie zawierała jednak wszystkich informacji niezbędnych dla dokonania obiektywnej oceny stopnia ryzyka związanego z wyborem kredytu waloryzowanego. W szczególności w toku przedstawiania powodom oferty kredytu nie przekazano im informacji, pozwalających rzetelnie ocenić ryzyko związane z możliwymi wahaniami kursów walut oraz ich wpływem na mechanizmy zawarte w treści umowy kredytowej. Powodowie byli informowani o korzyściach kredytu waloryzowanego walutą obcą, nie przedstawiono im jednak symulacji obrazującej, jak kurs franka szwajcarskiego może wzrosnąć i jak to wpłynie na saldo ich zadłużenia i na wysokość rat kredytu. Przedstawiciel banku całkowicie pominął kwestię ryzyka nieograniczonego wzrostu salda kredytu w związku z ewentualnymi wahaniami kursów waluty CHF i nie przedstawił powodom broszur dotyczących tego ryzyka.

Powodom również w zakresie przedstawienia zasad działania mechanizmu waloryzacji kredytu walutą obcą nie zostały przekazane informacje niezbędne dla umożliwienia im rzetelnej oceny ekonomicznych skutków zawarcia w umowie tak skonstruowanych zapisów. Przedstawiciel banku nie wyjaśnił powodom mechanizmu ustalania kursów walut obcych przez bank, w szczególności nie wskazał przyczyny zastosowania w umowie kredytu dwóch odrębnych kursów przeliczania waluty CHF. Co więcej, powodowie nie otrzymali od przedstawiciela banku żadnej informacji o czynnikach mających wpływ na kształtowanie wysokości kursów stosowanych przez bank w toku trwania umowy kredytu. Kredytobiorcom nie przedstawiono nadto zasad zmiennego oprocentowania.

Wysokość rat spłaty kredytu od dnia podpisania przedmiotowego aneksu uzależniona została od mierników wartości im nieznanych, w tym w postaci kursu kupna franka szwajcarskiego przy przekształceniu kredytu na CHF oraz kursu sprzedaży franka szwajcarskiego przy spłacie rat kredytu obowiązującego u pozwanego, który to kurs pozwany określał w sposób niejednoznaczny, nieweryfikowalny i arbitralny.

Powodowie nie mieli też możliwości wyboru rachunku do spłaty kredytu w momencie podpisywania aneksu z dnia 20 maja 2008 r. (jedynie rachunek prowadzony w walucie polskiej) oraz nie mogli negocjować kursów waluty obcej CHF. Powodowie o wysokości faktycznej raty kredytu w trakcie trwania umowy w danym miesiącu dowiadywali się w

momencie jej pobrania przez bank z ich konta prowadzonego w PLN - zaświadczenie k. 59, aneks nr (...) z dnia 20 maja 2008 r. k. 76-77, załącznik nr 1 do aneksu (...) w postaci umowy kredytu w walucie wymiennej (...) i załącznik nr 2 do aneksu (...) w postaci umowy kredytu w walucie wymiennej (...) wraz z załącznikami k. 78-92, 178-179v, 276-278, opinia kredytowa k. 173-174, zeznania częściowe na piśmie świadka A. M. k. 317-321, 335-338, zeznania częściowe na piśmie świadka A. O. k. 330-333, zeznania na piśmie powódki Z. Ł. k. 347-351, zeznania na piśmie powoda S. Ł. k. 353-357.

Kredytobiorcy S. Ł., Z. Ł. i D. Ł. w trakcie trwania przedmiotowej umowy kredytu w walucie wymiennej - na skutek propozycji banku o możliwości założenia konta technicznego i wpłacania na nie przez kredytoborców samodzielnie zakupionych franków szwajcarskich - zawarli w dniu 12 września 2014 r. z bankiem aneks nr (...), na mocy którego uzyskali możliwość spłaty kredytu bezpośrednio w walucie CHF (tj. w przypadku, gdy na rachunku prowadzonym w walucie kredytu brak będzie środków pieniężnych w ilości wystarczającej na spłatę kredytu wtedy bank będzie korzystał z rachunku prowadzonego w walucie polskiej) oraz zostali poinformowani zgodnie z załącznikiem, czym jest spread walutowy i jak ustalano kurs kupna i kurs sprzedaży CHF. Zdaniem pracownika banku, taka zmiana sposobu spłaty kredytu miała być kredytobiorcom korzystna, gdyż dawało to możliwość zakupu CHF po niższym kursie niż ten stosowany przez bank. Spłata kredytu bezpośrednio w walucie CHF nie trwała zaś długo, gdyż była to dodatkowa uciążliwość dla kredytoborców - aneks nr (...) do umowy kredytu wraz z załącznikami k. 93-95, 180-184v, zeznania na piśmie powódki Z. Ł. k. 347-351, zeznania na piśmie powoda S. Ł. k. 353-357.

Kredytobiorcy na rzecz pozwanego banku, w wykonaniu umowy kredytowej zawartej na podstawie aneksu z dnia 20 maja 2008 r., w okresie od dnia 20 maja 2008 r. do dnia 10 marca 2021 r. spłacili 517.382,03 zł (tj. 175.725,70 CHF) tytułem kapitału oraz 104.163,49 zł (tj. 35.173,91 CHF) tytułem odsetek - łącznie 621.545,52 zł (tj. 210.899,61 CHF). Całkowite zadłużenie z tytułu kredytu na dzień 10 marca 2021 r. wyniosło 19.074,30 CHF (tj. 78.712,01 zł według kursu średniego NBP dla waluty CHF obowiązującego w dniu 9 marca 2021 r. wynoszącego 4, (...)) - zaświadczenie k. 59-69, historia rachunku k. 102-103, wnioski o nadpłatę kredytu k. 185-191.

Następnie, na mocy aneksu nr (...) z dnia 28 stycznia 2022 r. strony umowy kredytu dokonały zmiany oznaczenia stron umowy poprzez zwolnienie z długu współdłużnika D. Ł. oraz zmiany numeru umowy kredytu (tj. (...)). Strony jednocześnie oświadczyły, że zachowana zostaje tożsamość i ciągłość wierzytelności wynikającej z umowy z 2006 r. (ze zmianami) oraz wszystkich jej zabezpieczeń - aneks nr (...) do umowy kredytu w walucie wymiennej k. 96-97, umowa o zwolnienie z długu k. 98-99, wniosek o zmianę postanowień umowy k. 192-194v.

Umową przeniesienia praw z dnia 11 lutego 2022 r. zawartej pomiędzy D. G. (cedent) a S. Ł. i Z. Ł. (cesjonariuszami), cedent oświadczył, że z umowy kredytu przysługują mu wobec pozwanego banku wierzytelności z tytułu: zwrotu przypadającej mu części nienależnie pobranych (nadpłaconych) kwot spłaty kredytu udzielonej na podstawie umowy kredytu powstałej w drodze aneksu nr (...) z dnia 20 maja 2008 r. i z umowy pierwotnej oraz zwrotu przypadającej mu części nienależnie pobranego świadczenia w związku z nieważnością powstałej w drodze aneksu nr (...) z dnia 20 maja 2008 r. i z pierwotnej umowy. Na podstawie niniejszej umowy cedent przeniósł na cesjonariuszy całość praw (cesja wierzytelności), przysługujących mu w drodze ww. aneksu i umowy, a cesjonariusze wstąpili w całość praw przysługujących cedentowi (cesjonariusze mieli prawo do dochodzenia całości wskazanych powyżej roszczeń). Cedent jednocześnie wyraził zgodę na stwierdzenie nieważności umowy kredytu, zmienionej aneksem z dnia 20 maja 2008 r. przez Sąd i wskazał, że jest świadomy skutków stwierdzenia nieważności umowy i aneksu - umowa przeniesienia praw k. 100-101.

Powodowie pismem z dnia 25 stycznia 2022 r. (doręczonym stronie przeciwnej 31 stycznia 2022 r.) skierowali do pozwanego wezwanie do zapłaty kwot 624.105,17 zł i 26.117,42 CHF, stanowiących świadczenie nienależne w związku z nieważnością umowy kredytu powstałej na skutek podpisania aneksu w dniu 20 maja 2008 r. do umowy kredytu z dnia 30 stycznia 2006 r. w terminie 3 dni od dnia otrzymania niniejszego wezwania. Powodowie jednocześnie wezwali pozwanego ewentualnie do zapłaty kwot 244.945,04 zł i 5.387,31 CHF tytułem zwrotu nadpłaconych rat kredytu udzielonego na podstawie umowy powstałej na skutek podpisania aneksu z dnia 20 maja 2008 r. do umowy kredytu

z 2006 r. z uwagi na zawarcie w niej postanowień abuzywnych dotyczących zasad denominacji kredytu na moment wypłaty i spłaty kredytu - wezwanie do zapłaty wraz z załącznikami k. 109-113.

Pozwany bank pismem z dnia 11 lutego 2022 r. odmówił uwzględnienia reklamacji powodów - pismo k. 114-115.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił przede wszystkim na podstawie powołanych dokumentów związanych z zawarciem umowy kredytu hipotecznego składanych przez strony postępowania. Dokumenty te nie były kwestionowane przez żadną ze stron, a w ocenie Sądu, nie było podstaw, by poddawać w wątpliwość okoliczności faktyczne wynikające z ich treści.

Sąd uznał także zeznania powodów na piśmie za wiarygodne w całości. Z tych zeznań wynika, iż nie mieli oni możliwości negocjowania zapisów przedmiotowej umowy kredytowej waloryzowanej do waluty obcej (w tym dotyczących waloryzacji kredytu, tabeli kursowej, możliwości spłat kredytu bezpośrednio w walucie CHF w dniu zawarcia umowy) oraz, że pozostawali w przekonaniu o stabilności kursu franka szwajcarskiego. Powodom nie wyjaśniano, w jaki sposób będzie ustalany kurs franka szwajcarskiego, nie przedstawiano symulacji rat kredytu przy zmienności kursu CHF, nie wyjaśniano istoty waloryzacji oraz spreadu walutowego czy ryzyka walutowego. Przy zawieraniu umowy w walucie wymiennej podkreślana była stabilność waluty CHF oraz korzyści płynące z zawarcia umowy kredytu w postaci niższych comiesięcznych rat w porównaniu do kredytu w PLN.

Sąd zaliczył w poczet materiału dowodowego również częściowe zeznania na piśmie świadków: A. O. i A. M.. Świadek A. O. zeznał jedynie ogólnie na temat procedur dotyczących kredytów waloryzowanych walutą obcą w pozwanym banku (nie odnosił się do konkretnej umowy kredytowej zawartej przez powodów), jednak z jego zeznań wynikało, że klient banku mógł złożyć wniosek o zmianę kredytu z PLN na inną walutę. Po analizie wniosku przygotowywany był aneks, z którym klienci byli zapoznawani i jeśli godzili się na jego treść - był podpisywany przez obie strony. Aneks miał postać gotowej treści, klient miał do wyboru, czy się na niego zgadza, czy też odmawia podpisania umowy. Ponadto, klienci w banku nie mieli możliwości negocjowania warunków umowy dotyczących tabeli kursów oraz sposobu ich przeliczenia, nie mieli też możliwości modyfikacji umowy w taki sposób, że do danej umowy miał zastosowanie inny kurs niż ten dostępny w banku. Natomiast świadek A. M. nie pamiętała okoliczności związanych z podpisaniem spornej umowy kredytowej, stąd też zeznała jedynie ogólnie na temat procedur dotyczących kredytów waloryzowanych walutą obcą. Z jej zeznań wynika jednak, że stosowała te same procedury do wszystkich klientów i nie miała możliwości indywidualnego ustalania projektu umowy kredytowej. Świadek zaznaczyła, że kursy walut były ustalane w dostępnych tabelach banku i klienci nie mieli wpływu na ich wysokość, za wyjątkiem sytuacji, kiedy klient chciał negocjować z bankiem kurs wypłaty kredytu lub zmiany waluty.

Sąd nie poczynił natomiast ustaleń faktycznych na podstawie zeznań na piśmie świadka D. P., albowiem świadek ten w trakcie zawierania przez powodów umowy w 2006 r., a następnie aneksu do niej w dniu 20 maja 2008 r. - nie był zatrudniony w pozwanym banku.

Postanowieniem z dnia 4 sierpnia 2022 r. Sąd na podstawie art. 235² § 1 pkt 2), 3) i 5) k.p.c. pominął dotychczas niezrealizowane wnioski dowodowe stron jako zbędne dla rozstrzygnięcia sprawy niniejszej (dowód z opinii biegłego sądowego), albowiem wysokość roszczenia powodów z tytułu nieważności umowy kredytowej wynikała z załączonego do akt zaświadczenia banku. W niniejszej sprawie Sąd uwzględnił powództwo główne powodów, stąd wyliczenia przy założeniu, że umowa wiąże i należy zastąpić postanowienia abuzywne innym mechanizmem waloryzacyjnym (powództwo ewentualne) - były również bez znaczenia dla sprawy. Ponadto, okoliczności wskazane przez pozwanego, na które miałyby zostać uwzględniony wniosek o dopuszczenie tego dowodu (a dotyczące m.in. wskazania, czy kurs stosowany przez bank był rynkowy) mieszczą się w zakresie rozstrzygnięcia Sądu nie są zaś przedmiotem opinii biegłego.

Co do przedłożonych przez strony postępowania dokumentów w postaci m.in. ekspertyz, opinii prywatnych, tabel, symulacji kredytowych, wyliczeń, dokumentów obrazujących ogólne procedury w pozwanym banku przy udzielaniu

kredytów waloryzowanych do waluty obcej wskazać należy, że nie sposób potraktować ich było inaczej jak tylko wywody mające wzmocnić stanowisko samej strony postępowania je przedkładającej.

Sąd zważył co następuje:

Roszczenie główne było uzasadnione w całości.

Nie istniała możliwość uwzględnienia roszczeń ewentualnych, gdyż doszłoby w rzeczywistości do ukształtowania stosunku prawnego przez Sąd, tj. zastąpienia postanowień abuzywnych innymi, nieprzewidzianymi przez strony.

Poniżej zaprezentowano rozważania, które skłoniły Sąd do zajęcia takiego stanowiska.

Zgodnie z dyspozycją art. 385¹ § 1 k.c., postanowienie może być uznane za niedozwolone, jeśli jedną ze stron stosunku prawnego jest konsument.

W niniejszej sprawie nie ulega wątpliwości, że analizowane postanowienia dotyczą umowy zawartej z konsumentami. Powodowie potrzebowali środków finansowych na sfinansowanie kosztów budowy domu jednorodzinnego celem zaspokojenia ich potrzeb mieszkaniowych.

Kolejnym warunkiem uznania danego postanowienia za niedozwolone jest stwierdzenie, że nie zostało ono uzgodnione indywidualnie przez strony. Ustawodawca w art. 385¹ § 3 k.c. doprecyzował, że niezgodnione indywidualnie są te postanowienia, na które konsument nie miał rzeczywistego wpływu.

Nie ulega wątpliwości, że przedmiotowa umowa kredytu w walucie wymienialnej stanowi przykład tzw. umowy adhezyjnej, czyli takiej, w której warunki umowne określane są jednostronnie przez przedsiębiorcę. Konsumentowi pozostaje jedynie podjęcie decyzji, czy do umowy przystąpić. Przy zawieraniu umów z konsumentem bank posługuje się opracowanym przez siebie wzorcem umownym, dlatego możliwości negocjacyjne osoby przystępującej do umowy są ograniczone lub wręcz ich nie ma.

Nie zmieniają tego okoliczności związane z potencjalną możliwością, czy wolą dokonania takich uzgodnień, gdyż w świetle cytowanego wyżej art. 385¹ § 3 zd. 2 k.c. takie postanowienia uważa się za niezgodnione indywidualnie.

W ocenie Sądu, postanowienia umowne, w których określono sposób przeliczenia kursu waluty z PLN na CHF i odwrotnie, nie były indywidualnie negocjowane. Powodowie w swoich zeznaniach wskazali, że postanowienia umowy kredytu nie podlegały indywidualnym negocjacjom, a z ich treścią zapoznali się dopiero w dniu podpisania umowy. Co więcej, pracownicy banku (...) w swoich zeznaniach również wskazywali, że stosowali te same procedury do wszystkich klientów i nie mieli możliwości indywidualnego ustalania projektu umowy kredytowej, zaś kursy walut były ustalane w dostępnych tabelach banku i klienci nie mieli wpływu na ich wysokość. Ponadto, klienci banku mogli złożyć wniosek o zmianę kredytu z PLN na inną walutę - do umowy kredytowej zawierany był wtedy gotowy aneks, na treść którego klienci nie mieli wpływu. Nie należy też przy tym podzielić stanowiska pozwanego, że powodowie przy podpisaniu aneksu z dnia 20 maja 2008 r. mieli możliwość nie tylko spłaty kredytu środkami z rachunku bieżącego prowadzonego w walucie polskiej (...), ale także z rachunku walutowego lub technicznego bezpośrednio w walucie, w której kredyt powodów był denominowany, co - jak sugerował pozwany bank - skłaniać ma do wniosku, że korzystanie z tabeli kursów pozwanego banku przy spłacie kredytu miało charakter fakultatywny i zależało wyłącznie od woli powodów. Treść umowy taką możliwość co prawda przewidywała (§ 22 (...)), jednak z zeznań strony powodowej to nie wynikało, a pozwany nie przedstawił dowodów, które zeznania powodów w tym zakresie by dyskredytowały. Powodowie dopiero w trakcie trwania umowy w walucie wymienialnej uzyskali od banku informację o możliwości spłaty kredytu bezpośrednio w walucie CHF, z której to skorzystali (tj. aneks z 2014 r.). Jeśli zaś chodzi o akcentowaną przez pozwany bank kwestię możliwości negocjowania przez powodów kursu waluty CHF poprzez zawarcie z pozwanym bankiem umowy ramowej w zakresie współpracy na rynku finansowym, to wskazać godzi się, że po pierwsze brak w sprawie niniejszej dowodów na to, by oferta zawarcia takowej umowy została przez pozwany bank powodom w ogóle złożona; po drugie zaś - nawet zawarcie przedmiotowej umowy nie mogłoby skłonić do przekonania, że powodowie mogliby

z bankiem rzeczywiście negocjować kurs waluty CHF. Przedstawione natomiast przez pozwanego do akt niniejszej sprawy wzory umów w zakresie negocjowania kursu walut obcych nie dotyczyły powodów i z ich treści nie wynika, aby taki wzór w ogóle został im przedstawiony.

W realiach niniejszej sprawy nie wskazano zatem żadnego dowodu, aby kwestionowane postanowienia były indywidualnie negocjowane. Podkreślić przy tym należy, że przy ocenie danego postanowienia umownego za „indywidualnie negocjowane” liczy się realna możliwość zmiany danego, konkretnego postanowienia (co nie oznacza, że każdorazowo musi być ono zmodyfikowane), nie zaś sama możliwość złożenia wniosku w tym zakresie do banku (co do zasady bank ma bowiem obowiązek rozpatrzyć każdy wniosek złożony przez klienta).

Zgodnie z art. 385¹ § 4 k.c. ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje, co w praktyce oznacza konieczność udowodnienia tej przesłanki przez przedsiębiorcę.

W sporze z konsumentem to pozwany bank winien zgodnie z art. 6 k.c. udowodnić, że postanowienia określające główne świadczenia stron zostały przez niego sformułowane w sposób zgodny z art. 385¹ § 1 k.c., gdyż to bank z takiego faktu wywodzi korzystny dla niego skutek w postaci wyłączenia możliwości badania tych postanowień pod kątem przesłanek abuzywności.

Pozwany nie przedłożył żadnego materiału dowodowego, który wskazywałby na przekazanie wówczas powodom jakichkolwiek informacji pozwalających realnie ocenić zakres ryzyka kursowego i jego wpływ na stan ich zadłużenia i rzeczywisty koszt kredytu. Nie przedłożył także dowodów, które podważałby zeznania powodów, że byli przez pracownika banku przekonywani, iż oferowany im kredyt waloryzowany jest dla nich wyborem najkorzystniejszym.

Termin „kredyt denominowany” nie został wyjaśniony w żadnej z ustaw, a co za tym idzie, brak jest definicji legalnej omawianego pojęcia. Jak trafnie zauważa Rzecznik (...), definicja kredytu waloryzowanego (denominowanego) wypracowana w praktyce obrotu gospodarczego opierać się może na twierdzeniu, że jest to „(...) kredyt udzielany w walucie polskiej (PLN) przy czym na dany dzień (najczęściej dzień uruchomienia kredytu), kwota kapitału kredytu (lub jej część) przeliczana jest na walutę obcą (według bieżącego kursu wymiany waluty), która to kwota stanowi następnie podstawę ustalania wysokości rat kapitałowo-odsetkowych. Wysokość kolejnych rat kapitałowo-odsetkowych określana jest zatem w walucie obcej, ale ich spłata dokonywana jest w walucie polskiej, po przeliczeniu według kursu wymiany walut na dany dzień (najczęściej na dzień spłaty)”. Zgodnie z art. 69 ust. 2 pkt 4a) ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe (t.j. Dz.U. z 2016 r., poz. 1988 ze zm.), w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, umowa ta powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności: szczegółowe zasady określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo-odsetkowych oraz zasad przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu.

Przepis ten został dodany w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2011 r., Nr 165 poz. 984, zwanej potocznie „ustawą antyspreadową”). Oznacza to, że art. 69 ust. 2 pkt 4a) u.p.b. nie obowiązywał w momencie zawarcia aneksu do umowy w zakresie przewalutowania kredytu na walutę CHF (tj. 2008 r.), której postanowienia są przedmiotem rozważań Sądu. Dokonywanie oceny ważności umowy kredytowej następuje zaś na moment jej zawierania. W doktrynie i orzecznictwie jednolicie jest przy tym zajmowane stanowisko, iż kredyt denominowany do waluty obcej jest kredytem dopuszczalnym.

Kwestionowane przez powodów klauzule dotyczące denominacji są niejednoznaczne. O ich niejednoznaczności przesądza fakt, że konsumenci - nawet jeśli literalnie rozumieją kwestionowane postanowienie - w momencie zawarcia umowy nie są w stanie ocenić ostatecznej wysokości wynagrodzenia banku (z uwagi na przyznane mu w umowie uprawnienie do ustalania kursu wymiany walut według sporządzanej przez siebie tabeli, bez odniesienia ustalania kursu waluty obcej do żadnego obiektywnego miernika). Tym samym konsumenci nie mogą ocenić skutków ekonomicznych podejmowanej przez siebie decyzji.

Klauzule waloryzacyjne zawarte w przedmiotowej umowie kredytu w walucie wymiennej z dnia 20 maja 2008 r. nie mogą być traktowane jako li tylko dodatkowe postanowienia umowne, lecz stanowią essentialia negotii umowy kredytu denominowanego. Wobec tego, jako postanowienia określające główne świadczenia stron, mogą być oceniane pod kątem ich nieuczciwego charakteru tylko wówczas, jeżeli nie zostały one wyrażone prostym i zrozumiałym językiem. Wyrażenie ich prostym i zrozumiałym językiem nie sprowadza się jednak do formalnego pouczenia o możliwości wzrostu kursu waluty, lecz wymaga przekazania niezbędnych informacji w sposób, który umożliwia konsumentom oszacowanie - potencjalnie istotnych - konsekwencji ekonomicznych klauzuli denominacyjnej dla ich zobowiązań finansowych.

W ocenie Sądu Okręgowego, nie ma żadnych podstaw do ustalenia, że powodowie zostali poinformowani przez bank przed zawarciem ww. umowy z 2008 r. o ryzyku kursowym w sposób, który mógłby uzasadniać przyjęcie, że główne świadczenie zostało sformułowane w sposób jednoznaczny w rozumieniu art. 358¹ § 1 k.c., interpretowanego zgodnie z art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13.

Powodowie wiedzieli, że kredyt złotowy zostanie zmieniony na kredyt w walucie wymiennej CHF, a zatem wysokość rat będzie podążać za kursem franka szwajcarskiego, to jednak jest to równoznaczne zaledwie z formalnym poinformowaniem o ryzyku walutowym i w świetle kryteriów wynikających z orzecznictwa (...) nie wystarcza do uznania, że klauzula określająca główne świadczenia stron została wyrażona jasno i jednoznacznie. Nie przekazano im ani informacji, które pozwalałyby rozemnieć się w tym, jak duże jest ryzyko znacznego wzrostu kursu, ani symulacji, które obrazowałyby, jak ewentualny wzrost kursu wpłynie na wysokość ich zadłużenia i realne koszty kredytu. Dołączone zaś do odpowiedzi na pozew przez pozwanego broszury wyjaśniające ryzyko kursowe przy kredytach waloryzowanych do waluty obcej nie mogą stanowić wystarczającego dowodu na okoliczność pouczenia przez bank powodów w sposób dostateczny o ryzyku walutowym skoro nie wiadomym jest czy rzeczywiście zostały im przedstawione do wglądu i z nimi omówione.

Postanowienia umowy kredytu w walucie wymiennej wskazane w stanie faktycznym, a dotyczące denominacji przyznawały pozwanemu nieskrępowane uprawnienie do jednostronnego wpływania na wysokość świadczeń stron ustalonych w umowie. Kursy zarówno kupna, jak i sprzedaży tej waluty, po których przeliczane są kwota kredytu i raty kapitałowo-odsetkowe, określone są każdorazowo w tabeli sporządzanej przez bank. Oznacza to, że wyłącznie jednej stronie stosunku prawnego zostało przyznane uprawnienie do jednostronnego i wiążącego określania wysokości wskaźnika wpływającego na wysokość świadczeń stron.

Z przyznanego uprawnienia banku wynika również brak możliwości zweryfikowania przez kredytobiorców kryteriów przyjętych przez pozwanego do ustalenia wysokości samego wskaźnika waloryzacji. W postanowieniach nie zostały sprecyzowane bowiem przesłanki ustalania kursów waluty obcej. Nie wskazano, czym pozwany kieruje się, ustalając wysokość kursu, co oznacza, że jest on przy ustalaniu wysokości świadczeń uprawniony do wybierania dowolnych kryteriów wpływających na ich wysokość. Rodzi to ryzyko, że wspomniane kryteria mogą być oderwane od rzeczywistości rynkowej, ustalone w arbitralny i nieprzewidywalny dla konsumentów sposób. W konsekwencji wysokość kursów ustalanych przez bank może zostać ukształtowana na znacznie wyższym lub niższym poziomie niż średnie wartości na rynku walutowym i w konsekwencji zabezpieczać jedynie interesy pozwanego. Kwestionowane przez powodów postanowienia przyznają pozwanemu uprawnienie do uzyskania dodatkowego wynagrodzenia, którego oszacowanie dla konsumentów jest niemożliwe ze względu na brak oparcia zasad ustalania kursów o obiektywne i przejrzyste kryteria, co wyklucza możliwość zweryfikowania przez konsumentów prawdziwości i zasadności działań podejmowanych przez pozwanego.

Kwestionowane postanowienia przewidywały, że wysokość zobowiązań będzie przeliczana z zastosowaniem dwóch rodzajów kursu waluty - kursu kupna i kursu sprzedaży. Mechanizm (konkretny sposób) ustalania kursu nie został opisany w żaden sposób, gdyż umowa w tym względzie odsyła tylko do tabeli banku. W § 1 ust. 1 pkt 14) (...) wskazano zaś jedynie, że jest to tabela kursów banku obowiązująca w chwili dokonywania przez bank określonych w umowie przeliczeń kursowych.

W odpowiedzi na pozew pozwany twierdził, że stosowane przez bank kursy mają charakter rynkowy i wykazał, w jaki sposób bank ustala kurs kupna lub sprzedaży, figurujący w tabeli kursów walut na dany dzień. Abstrahując już od tego, czy wskazane przez pozwanego argumenty mają charakter przekonywujący, to na etapie zawierania umowy z 2008 r. konsumentom w najmniejszym stopniu nie wyjaśniono mechanizmu powstawania takiej tabeli, uniemożliwiając im całkowicie weryfikację rynkowości przedstawianych przez pozwanego kursów w niej zawartych.

Przy ocenie kwestionowanych postanowień nie sposób również pominąć okoliczności, że zastosowany przez pozwanego mechanizm waloryzacji przewiduje dwukrotne przeliczenie kwoty zobowiązania przy wykorzystaniu dwóch różnych mierników. Bank potencjalnie może zastosować kurs kupna (w przypadku pierwotnego przeliczenia kwoty kredytu lub jego transzy) oraz kurs sprzedaży waluty waloryzacji (w przypadku przeliczenia poszczególnych rat kredytu). Co istotne, kurs kupna jest niższy od kursu sprzedaży. Takie ukształtowanie mechanizmu denominacji (przy uwzględnieniu okoliczności, że nie generuje on w praktyce po stronie banku konieczności dokonywania transakcji walutowych), prowadzi do uzyskania przez pozwanego dodatkowego wynagrodzenia, wysokości którego w momencie zawierania umowy kredytu konsumentom nie są w żaden sposób oszacować.

Bank musiał sobie zdawać sprawę z istotnej szansy na wzrost kursu CHF w okresie kredytowania, a wobec tego niewątpliwie przewidywał, że wzrost kursu franka szwajcarskiego spowoduje zwiększenie rzeczywistych kosztów kredytowania ponoszonych przez konsumentów, niwecząc rzekomą korzyść, jaką konsumentom mieli odnosić z niższego oprocentowania, a nawet gwarantując bankowi taką stopę zwrotu, jakiej nie mógłby osiągnąć z kredytów złotych. W tym stanie rzeczy należało przyjąć, że bank miał całkowitą swobodę w zakresie ustalania kursu waluty. W umowie powinny zawierać się konkretne mechanizmy pozwalające konsumentom zrozumieć transparentny i wymierny sposób ustalania kursów walut przez bank - nie jest wystarczające bazowanie na przeświadczeniu, że bank będzie uczciwie korzystał z przysługującego mu uprawnienia do jednostronnego ustalania kursów walut z uwagi na realia konkurencji na rynku.

Przez niedochowanie przez bank elementarnej lojalności konsumentom zostali zachęcani do zaciągnięcia zobowiązania (tj. zmiany umowy złotej w umowę waloryzowaną walutą obcą CHF), które w razie wzrostu kursu narażało ich na znaczne dodatkowe koszty, a nawet mogłoby przekroczyć ich możliwości spłaty. Zamiast uświadomić im takie ryzyko, bank przekonywał, że oferuje produkt bezpieczny i tani. Powodowie nie mieli w związku z tym możliwości podjęcia rozważnej decyzji.

Problem nie powinien być przy tym sprowadzany do porównania kosztów kredytu waloryzowanego i złotowego, lecz wyraża się on w tym, że doprowadzono powodów do zawarcia umowy kredytu na okres 300 miesięcy (tj. do 1 stycznia 2031 r.), nie przedstawiając im rzetelnych i dostępnych dla banku informacji, które pozwoliłyby im oszacować konsekwencje ekonomiczne związania się umową w tym kształcie i podjąć świadomą decyzję.

Przedstawianie przez instytucję finansową, dysponującą profesjonalną wiedzą ekonomiczną, instrumentami pozwalającymi analizować dane spływające z rynku i prognozować zachowania kursów walut, konsumentom z kraju spoza strefy euro, zarabiającym w miejscowej walucie, kredytu denominowanego do CHF jako rozwiązania korzystniejszego z uwagi na formalnie niższe koszty (niższe oprocentowanie franka i/lub niższą marżę banku), i zatajenie przed nimi, że wzrost kursu franka zniweczy te korzyści, a także narazi na ponoszenie kosztów kredytowania znacznie wyższych, od tych którymi bank ich zachęcał na etapie zawierania umowy, musi być ocenione jako działanie nielojalne wobec konsumentów.

Naruszenie dobrych obyczajów przejawia się w działaniach banku polegających na przedstawianiu długoterminowego kredytu obciążonego ryzykiem walutowym jako rozwiązania korzystnego dla konsumentów, taniego i bezpiecznego.

Bank nie poinformował powodów rzetelnie o wpływie wzrostu kursu franka na rzeczywiste oprocentowanie, nie przedstawiając rzetelnych symulacji. Bank nie poinformował na przykład o wysokości kursu granicznego, przy którym rzekome korzyści z niskiego oprocentowania kredytu denominowanego są niweczone przez wzrost kursu waluty. Nie przedstawił symulacji wskazujących jak wzrośnie wysokość raty oraz całkowity koszt kredytu w przypadku zwyczaj

kursu. Nie poinformował również, jaki może być scenariusz negatywny ruchu kursów CHF/PLN i jak wówczas, np. w razie kryzysu ekonomicznego skutkującego znacznym osłabieniem PLN wobec CHF, ukształtowałyby się obciążenia kredytobiorców. Dysponując oczywistą przewagą informacyjną bank nie przekazał powodom informacji o prognozach wynikających z danych ekonomicznych i geopolitycznych.

Podsumowując należy stwierdzić, że znacząca nierównowaga wynikających z umowy kredytu w walucie wymiennej praw i obowiązków, o ile powoduje szkodę dla konsumentów, winna być każdorazowo traktowana jako przypadek rażącego naruszenia interesów konsumentów. Nierównowaga, która została wprowadzona na podstawie kwestionowanych postanowień umowy, dotyczących jednostronnego ustalania kursu wymiany walut przez bank, ma charakter niewątpliwie rażący. Na mocy tych postanowień cała decyzyjność dotycząca kursu walut pozostała uprawnieniem strony pozwanej.

W konsekwencji postanowienia stosowane przez pozwanego dotyczące zasad ustalania kursów wymiany walut są sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszają interes konsumentów. Postanowienia te wprowadzają rażącą dysproporcję praw i obowiązków stron, przyznając jedynie jednej z nich uprawnienie do dowolnego ustalania kryteriów wpływających na wysokość świadczeń stron, przy jednoczesnym odebraniu drugiej stronie możliwości do weryfikowania poprawności działania silniejszej strony umowy. Należy zauważyć, że na konsumentów, poza ryzykiem kursowym, na które godzili się, zawierając umowę kredytu waloryzowanego do waluty obcej (tj. zmieniając umowę kredytu złotowego w umowę kredytu w walucie wymiennej), zostało przerzucone ryzyko całkowicie dowolnego kształtowania kursu sprzedaży waluty CHF przez kredytodawcę.

Należy również zwrócić uwagę, że pozwany - będący profesjonalistą i silniejszą stroną stosunku prawnego - w omawianym przypadku na mocy analizowanych postanowień wykorzystał swoją uprzywilejowaną pozycję.

Rażące naruszenie interesów konsumentów należy uznać za wadę pierwotną istniejącą w momencie zawierania umowy w walucie wymiennej z 2008 r., dla oceny której okoliczności powstałe później - na etapie jej wykonywania - nie powinny mieć znaczenia (w tym spłata rat kredytu bezpośrednio w walucie obcej).

W związku z niedopuszczalnością zastąpienia abuzywnych postanowień przepisami dyspozytywnymi i zmianą ich treści przez sąd, istotne wydaje się rozważenie, czy umowy kredytu waloryzowanego po wyłączeniu niedozwolonych postanowień mogą dalej wiązać strony i być wykonywane. Postanowienia umowne regulują swoim zakresem zasady ustalania kursów wymiany walut, które odnoszą się do głównych świadczeń stron. Po wyłączeniu tych postanowień z obowiązujących umów, w żaden sposób nie są w nich uregulowane zasady denominacji kwoty kredytu, a co za tym idzie, również poszczególnych rat. W konsekwencji, brak jest możliwości ustalenia kwoty zadłużenia w walucie obcej. Należy wskazać, że nawet spłata zadłużenia bezpośrednio w walucie obcej (CHF) nie jest możliwa, gdyż nie sposób określić wysokości zadłużenia w związku z wadliwością denominacji kwot kredytów.

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w cytowanym już wyroku z 3 października 2019 r. w sprawie C-260/18 (D. vs Raiffeisen) w tezie 1 wskazał, że „Art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich należy interpretować w ten sposób, że nie stoi on na przeszkodzie temu, aby sąd krajowy, po stwierdzeniu nieuczciwego charakteru niektórych warunków umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej i oprocentowanego według stopy procentowej bezpośrednio powiązanej ze stopą międzybankową danej waluty, przyjął, zgodnie z prawem krajowym, że ta umowa nie może nadal obowiązywać bez takich warunków z tego powodu, że ich usunięcie spowodowałoby zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy”.

W tezie 3 (...) zakwestionował możliwość wypełnienia luk w umowie, spowodowanych usunięciem z niej nieuczciwych warunków, które się w niej znajdowały, wyłącznie na podstawie przepisów krajowych o charakterze ogólnym, przewidujących, że skutki wyrażone w treści czynności prawnej są uzupełniane w szczególności przez skutki wynikające z zasad słuszności lub ustalonych zwyczajów, które nie stanowią przepisów dyspozytywnych lub przepisów mających zastosowanie, jeżeli strony umowy wyrażą na to zgodę.

Jednocześnie możliwość wypełnienia luki przepisem dyspozytywnym lub mającym zastosowanie, gdy strony wyrażą na to zgodę, została ograniczona do sytuacji, w której usunięcie nieuczciwego postanowienia umownego zobowiązywałoby sąd do unieważnienia umowy jako całości, narażając tym samym konsumenta na szczególnie szkodliwe skutki, tak że ten ostatni zostałby tym ukarany (pkt 48 wyroku).

Należy podkreślić, że pozostawienie w obrocie umowy po wyeliminowaniu klauzuli waloryzacyjnej w istocie byłoby to nie tyle związaniem stron umową „w pozostałym zakresie”, co przewiduje art. 385¹ § 2 k.c., ile jej przekształceniem w inny rodzaj umowy kredytowej. Utrzymanie takiej umowy prowadzi do zmiany złożonych przy jej zawieraniu oświadczeń woli. Fakt, że kredyt był wypłacony w PLN i spłacany głównie w tej walucie nie oznacza, że był to kredyt złotowy, gdyż udzielany był przecież na zupełnie innych warunkach. Był to inny rodzaj kredytu, w tym znaczeniu, że był on waloryzowany miernikiem wyrażonym w obcej walucie, a oprocentowanie powiązane było z walutą, do której był denominowany. Zastosowanie w umowie miernika waloryzacji w postaci kursu CHF umożliwiło bankowi zabezpieczenie się przed stratami finansowymi w przypadku zmiany siły nabywczej pieniądza, a jednocześnie racjonalizowało oparcie oprocentowania kredytu na stawce LIBOR nie zaś WIBOR, co po stronie kredytobiorców z jednej strony rodziło wymierne korzyści (niższe oprocentowanie niż przy kredycie „czysto” złotowym), ale jednocześnie aktualizowało ryzyko walutowe. Przyjęcie, że po wyeliminowaniu klauzul abuzywnych, umowa nadal może obowiązywać odnosi się do konkretnego stosunku zobowiązaniowego ukształtowanego zgodną wolą obu stron, a nie innego, który powstanie, gdyby zaaprobować omawiany pogląd.

Nie budzi zatem wątpliwości, że działanie banku było sprzeczne z dobrym obyczajami, polegało bowiem na zatajeniu przed konsumentami istotnych informacji, dostępnych dla banku, które pozwoliłyby konsumentom na podjęcie świadomej i rozważnej decyzji, na nieprzedstawieniu rzetelnych symulacji wykazujących wpływ wzrostu kursu franka na wysokość zobowiązań powodów i realny koszt kredytu. Bank tym samym doprowadził do zawarcia umowy kredytowej rażąco naruszającej interesy powodów.

Powyższe rozważania prowadzą do wniosku, że umowa kredytu w walucie wymiennej, będąca przedmiotem oceny w tej sprawie jest nieważna. Zaznaczyć przy tym należy, że uznanie umowy za nieważną ze względu na abuzywność postanowień umowy kredytu, określających główne świadczenia stron - skutkowało upadkiem wszystkich obowiązków wynikających z umowy. Zatem wszystkie świadczenia spełnione w jej wykonaniu były nienależnymi.

Kolejnym argumentem przemawiającym za uznaniem umowy kredytu w walucie wymiennej za nieważną jest - w ocenie Sądu - brak określenia w umowie w sposób konkretny i jasny dla konsumentów warunków zmiany oprocentowania kredytu jako istotnego elementu umowy kredytowej w świetle art. 69 ust. 2 pkt 5) oraz art. 76 ust. 1 ustawy prawa bankowego. Zawarcie umowy kredytowej z blankietowym, niekonkretnym określeniem zmiany oprocentowania kredytu zawartym w rozdziale III. umowy (...) czyni przedmiotową umowę kredytu sprzeczną z naturą stosunku kredytowego, a tym samym przekraczającą granice swobody umów określone w art. 353¹ k.c.

Sąd podziela także stanowisko powodów, iż zawarta umowa kredytowa w walucie wymiennej jest sprzeczna z zasadami współzycia społecznego w świetle art. 58 § 2 k.c. Doprowadziła bowiem do sytuacji, w której strona pozwana mogła jednostronnie, arbitralnie modyfikować wskaźnik, według którego obliczana była wysokość zobowiązania kredytobiorców. Należy przy tym zauważyć, że powodowie nie zostali poinformowani w sposób uczciwy, z zachowaniem elementarnych zasad otwartości w obrocie gospodarczym o rozkładzie ryzyka walutowego. Bank natomiast przy zastosowaniu mechanizmu określonego we wzorcu umownym przyznał sobie uprzywilejowaną pozycję, przerzucając ryzyko ekonomiczne w całości na powodów. Umowa nie określa bowiem żadnej górnej granicy ryzyka ponoszonego przez powodów w związku ze zmianą kursu CHF, a dla banku takim limitem jest kwota kredytu udzielonego i wypłaconego w PLN.

Tak skonstruowana umowa jest sprzeczna z zasadami współzycia społecznego, a tym samym nieważna ex tunc. Mając na względzie, że strona pozwana, zawierając umowę kredytu w walucie wymiennej naruszyła zasady współzycia społecznego, przyznając sobie nieuprawnione korzyści jako uprzywilejowanej, silniejszej stronie stosunku

zobowiązaniowego z konsumentami, za chybiony należy uznać zarzut strony pozwanej, iż wystąpienie przez powodów z żądaniem zwrotu uiszczonych świadczeń stanowi nadużycie prawa (art. 5 k.c.). Zgodnie z utrwalonymi w tym zakresie poglądami orzecznictwa i doktryny, nie może się powoływać na klauzulę generalną nadużycia prawa ten, kto sam te zasady - w tym przypadku zasady współzycia dotyczące uczciwego rozłożenia ryzyka ekonomicznego - narusza.

Konsekwencją uznania, iż przedmiotowa umowa kredytu w walucie wymiennej jest nieważna w całości, jest ustalenie, że nie istnieje między stronami stosunek prawny. Tym samym roszczenie o ustalenie nieistnienia tegoż stosunku należy uznać za zasadne. Powszechnie przyjmuje się przy tym, że interes prawny w rozumieniu art. 189 k.p.c. istnieje wówczas, gdy zachodzi niepewność stanu prawnego lub prawa powodująca konieczność ochrony prawnej. Interes prawny w ustaleniu istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego istnieje wówczas, gdy to ustalenie ma znaczenie dla obecnych, jak i przyszłych, możliwych praw i obowiązków podmiotu występującego z żądaniem.

Zdaniem Sądu, powodowie mają interes prawny w zakresie ustalenia nieistnienia stosunku prawnego pomimo przysługiwania im roszczeń o określone świadczenia. Umowa kredytu w walucie wymiennej zawiązała długotrwały węzeł obligacyjny, świadczenia z tego stosunku zobowiązaniowego nie zostały w całości spełnione. Ewentualne uwzględnienie roszczeń powodów o zwrot nienależnie pobranych świadczeń, nie rozwiązuje w sposób definitywny sporu stron. Stwierdzenie nieistnienia stosunku prawnego rozstrzyga natomiast w sposób ostateczny o braku obowiązku spełniania na rzecz pozwanego określonych świadczeń w przyszłości, a zatem znosi wątpliwości co do zakresu praw i obowiązków stron. Interes prawny powodów nie może być w pełni skonsumowany przez wystąpienie z żądaniem o zapłatę, chociażby z tego tytułu, że dopiero stwierdzenie nieistnienia stosunku prawnego wynikającego z przedmiotowej umowy kredytowej, pozwoli na dokonanie wpisu o wykreśleniu hipoteki jako zabezpieczenia należytego wykonania umowy kredytu. Sąd w całości podziela w tym zakresie pogląd prezentowany przez powodów.

Sąd jednocześnie chciałby w tym miejscu podzielić stanowisko powodów, zgodnie z którym w wyniku zawarcia w dniu 20 maja 2008 r. aneksu nr (...) do umowy doszło do przekształcenia umowy o kredyt złotowy w umowę o kredyt waloryzowany do waluty obcej CHF. Konsekwencją zawarcia tego aneksu było niewątpliwie odnowienie dotychczasowego zobowiązania łączącego strony, a zmianie uległy essentialia negotii dotychczasowej umowy. Wobec dokonania nowacji zgodnie z art. 506 § 1 k.c. powstało nowe zobowiązanie, zaś dotychczasowe zostało umorzone. Stanowi to bezpośredni skutek zaciągnięcia nowego zobowiązania wynikającego z nowej umowy kredytowej, dlatego też przyjmuje się, że zaciągnięcie nowego i umorzenie starego zobowiązania następuje jednym aktem woli stron poprzez złożenie przez nie oświadczeń woli. Zgodnie zaś z art. 506 § 2 zd. 1 k.c. w razie wątpliwości poczytuje się, że zmiana treści dotychczasowego zobowiązania nie stanowi odnowienia. Z przepisu tego można wyciągnąć wniosek, że decydujące znaczenie dla stwierdzenia, czy doszło do odnowienia, należy przypisać woli stron. Uznaje się nawet, że jeżeli strony miały stanowczy zamiar zaciągnięcia nowego zobowiązania w miejsce dotychczasowego, to zmiany treści stosunku prawnego mogą być choćby niewielkie (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 marca 2002 r., IV CKN 862/00). Zamiar taki powinien jednak wynikać z wyraźnego oświadczenia stron lub w sposób niewątpliwy z okoliczności sprawy, a zmniejszenia lub zwiększenia świadczeń wynikających z tego samego zobowiązania i z tej samej podstawy prawnej nie można uznać za odnowienie, ponieważ nie powodują one umorzenia dawnego zobowiązania i zaciągnięcia nowego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 sierpnia 2009 r., II CSK 97/09, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 2008 r., II CSK 407/07, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 listopada 2006 r., IV CSK 191/06, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 2004 r., IV CK 95/03). Mając na uwadze powyższe - w ocenie Sądu - strony niewątpliwie miały zamiar dokonania odnowienia dotychczasowego zobowiązania, co wynika z zakresu zmian dokonanych w umowie kredytu (koniecznym było bowiem sporządzenie tekstu umowy, gdyż zmiany były tak istotne, iż nie można było wprowadzić zmian aneksem). Dlatego też - wbrew twierdzeniom pozwanego - zasadnym jest przyjęcie, iż w wyniku wskazanego aneksu doszło do umorzenia dotychczasowego zobowiązania wynikającego z umowy o kredyt złotowy i powstania nowego wynikającego z umowy o kredyt waloryzowany do waluty obcej.

Reasumując, zarówno istnienie po stronie powodów interesu prawnego, jak i wyszczególnione w części zważeniowej uzasadnienia argumenty doprowadziły Sąd do uwzględnienia roszczenia powodów (tj. ustalenia nieistnienia stosunku prawnego oraz powiązanych z nim praw akcesoryjnych wynikających z umowy kredytu mieszkaniowego Własny K. hipoteczny nr (...) - (...) (...) z dnia 30 stycznia 2006 r. z uwagi na odnowienie stosunku prawnego w wyniku

zawarcia aneksu nr (...) z dnia 20 maja 2008 r. oraz ustalenia nieistnienia stosunku prawnego oraz powiązanych z nim praw akcesoryjnych wynikających z umowy kredytu, która została zawarta na podstawie aneksu nr (...) z dnia 20 maja 2008 r. do umowy kredytu mieszkaniowego Własny K. hipoteczny nr (...) - (...) (...) (...) wywodzonego w oparciu o art. 189 k.p.c. w pkt I. ppkt a) i b) wyroku.

Z treści pozwu jak również z zeznań powodów wynika przy tym, iż powodowie są w pełni świadomi konsekwencji, jakie niesie ze sobą ustalenie nieistnienia stosunku prawnego, również w płaszczyźnie możliwości wystąpienia przez bank z roszczeniami względem powodów.

W konsekwencji należy uznać, że wskutek uiszczenia przez powodów rat kredytu w ramach nieistniejącego stosunku stron, świadczenia stron poczynione na tej podstawie pozbawione są podstawy prawnej. Doszło do bezpodstawnego wzbogacenia po stronie banku. W art. 410 § 1 k.c. ustawodawca przesądził, że samo spełnienie świadczenia nienależnego jest źródłem roszczenia zwrotnego przysługującego zubożonemu i nie ma potrzeby ustalenia, czy i w jakim zakresie spełnione świadczenie wzbogaciło accipiensa ani czy na skutek tego świadczenia majątek solvensa uległ zmniejszeniu. Samo bowiem spełnienie świadczenia wypełnia przesłankę zubożenia po stronie powodów, a uzyskanie tego świadczenia przez pozwanego przesłankę jego wzbogacenia. Roszczenie powodów o zasądzenie łącznie na ich rzecz kwot 236.029,69 zł i 26.117,42 CHF tytułem zwrotu części świadczenia nienależnego wynikającego z ustalenia nieistnienia stosunku prawnego oraz powiązanych z nim praw akcesoryjnych wynikających z umowy kredytu, która została zawarta na podstawie aneksu nr (...) z dnia 20 maja 2008 r. do umowy kredytu mieszkaniowego Własny K. hipoteczny nr (...) - (...) (...) (...) (w tym w związku z nieważnością tej umowy) jako sumę części wcześniejszej spłaty kredytu z dnia 2 maja 2014 r. (w wysokości 10.634,65 zł) oraz wpłat dokonywanych przez powodów z tytułu spłaty rat kapitałowo-odsetkowych i wcześniejszych spłat od dnia 2 czerwca 2014 r. do dnia 3 stycznia 2022 r. - w świetle zaświadczenia z pozwanego banku jest więc zasadne (w szczególności, iż powodowie domagali się jedynie części uiszczonych rat kapitałowo-odsetkowych). Skoro zatem wysokość świadczenia stron wynika z samego zaświadczenia banku, niezrozumiałym jest - w ocenie Sądu - kwestionowanie roszczenia powodów również co do wysokości. O dacie wymagalności roszczenia z pkt II. wyroku i dacie naliczania odsetek Sąd orzekł w oparciu o art. 187 § 1 pkt 1¹ k.p.c., uznając, że jest nią data następująca po terminie określonym w wezwaniu do zapłaty. Skoro zatem pozwany wezwanie do zapłaty odebrał w dniu 31 stycznia 2022 r., zaś na spełnienie świadczenia miał 3 dni od dnia jego odebrania - powodom należą się odsetki od 4 lutego 2022 r., albowiem od tej daty pozwany był w opóźnieniu ze spełnieniem swojego świadczenia na rzecz kredytobiorców.

W niniejszej sprawie jednocześnie nie zachodzi możliwość uchylenia się od obowiązku zwrotu świadczenia z uwagi na to, że iż spełniający świadczenie miał wiedzieć, że nie był do niego zobowiązany. Brak płatności rat kredytu rodziłby dla powodów daleko idące konsekwencje, łącznie z zastosowaniem przymusu egzekucyjnego (naliczenie odsetek od zobowiązania przeterminowanego, w dalszej kolejności wypowiedzenie umowy kredytowej, postawienie całego zadłużenia w stan natychmiastowej wymagalności).

Sąd następnie chciałby też wyraźnie podkreślić, iż pozwany błędnie uznaje jakoby podpisanie przez powodów umowy zwolnienia z długu, będącego załącznikiem nr 3 do umowy kredytu, którego przedmiotem była zmiana oznaczenia stron umowy kredytu stanowiło uznanie zobowiązania. Głównym celem jego zawarcia było bowiem zwolnienie z długu jednego z kredytobiorców, o czym świadczy niewątpliwie treść tego aneksu.

Konsekwencją nieważności umowy jest obowiązek pozwanego do zwrotu świadczenia jako świadczenia nienależnego, zgodnie z teorią dwóch kondykcji, zaprezentowanej przez Sąd Najwyższy w uchwale składu 7 sędziów z dnia 7 maja 2021 r.: „Jeżeli bez bezskutecznego postanowienia umowa kredytu nie może wiązać, konsumentowi i kredytodawcy przysługują odrębne roszczenia o zwrot świadczeń pieniężnych spełnionych w wykonaniu tej umowy (art. 410 § 1 w związku z art. 405 k.c.). Kredytodawca może żądać zwrotu świadczenia od chwili, w której umowa kredytu stała się trwale bezskuteczna”. Umożliwiało to uwzględnienie żądania pozwu bez brania pod uwagę w niniejszym postępowaniu ewentualnego zobowiązania powodów do zwrotu pozwanemu bankowi sumy wypłaconej im tytułem kredytu.

O kosztach orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i § 1¹ k.p.c. w zw. z § 2 pkt 7) rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych (z dnia 22 października 2015 r., Dz.U. z 2015 r. poz. 1804 ze zm.). Na koszty procesu poniesione przez powodów złożyły się: opłata sądowa od pozwu (1.000,00 zł), wynagrodzenie pełnomocnika (10.800,00 zł), opłaty skarbowe od pełnomocnictw (34,00 zł), tj. łącznie 11.834,00 zł. W ocenie Sądu, nakład pracy pełnomocnika powodów uzasadnia przyznanie wynagrodzenia w stawce jednokrotnej, bowiem są to sprawy jednorodnjowe, a obszerne wywody prawne są powieleniem z innych spraw w ramach danej kancelarii.

SSO Mirosław Krzysztof Derda